

Z vidika metodologije je knjiga po eni strani rezultat kabinetnega dela, ki je obsegal študije virov, literature in poznejše analize zbranega gradiva, po drugi strani pa terenskega dela, ki je temeljilo na obisku in opravljanju intervjujev z domačini, ki poznajo slovenska zemljepisna imena. Knjiga nas seznani z upravno razdelitvijo, geografskim in zgodovinskim orisom Slovenskega Porabja. Pri tem lahko ugotovimo, da je od skupno 3178 naselij na Madžarskem slovenska narodnost priznana v 10 teritorialnih enotah najnižje ravni. Porabski Slovenci danes prebivajo na območju 94 km². Na gričevnatem Goričkem so to naselja Andovci (Orfalu), Gornji Senik (Felsőszölnök), Števanovci (Apátistvánfalva) ter Verica-Ritkarovci (Kétyölgy), v ravninskem delu pa Dolnji Senik (Alsószölnök), Sakalovci (Szakonyfalva) ter Monošter (Szentgotthárd). Avtorji vsako naselje skrbno preučijo glede na posamične geografske in zgodovinske posebnosti. Po nazornem geografskem in zgodovinskem orisu posameznih naselij se avtorji posvetijo podrobni obrazložitvi tipizacije in standardizacije zemljepisnih imen ter zemljepisnim imenom Slovenskega Porabja, kar vključuje njegova pokrajinska imena, imena naselij in ledinska imena.

Osrčje monografije tvori slovar in zemljevid ledinskih imen Slovenskega Porabja. Dostopna sta tudi v fizičnem izvodu – kot posebna izdaja zemljevida (ISBN 978-961-05-0825-0 (tiskana različica) in ISBN 978-961-05-0824-3 (digitalna različica)), in prek spletne aplikacije, oba pod naslovom *Ledinska imena Slovenskega Porabja*. Tematski znanstveni zemljevid, sestavljen iz kartografskega in besedilnega dela, je namenjen širši javnosti, še posebej prebivalstvu Slovenskega Porabja. Na zemljevidu so označene meje naselij v Slovenskem Porabju, njegova kartografska podlaga pa je digitalni ortofoto posnetek. Mikrotoponomi na zemljevidu so zapisani v poenostavljeni narečni obliki. Posebna izdaja zemljevida omogoča celovit in lepši pregled nad območjem. Slovar vsebuje približno 350 zemljepisnih poimenovanj v Slovenskem Porabju. Navedena so na pregleden način po posameznih naseljih v abecednem vrstnem redu, pri čemer vsako slovarsko geslo vsebuje dragocene podatke. V posameznem slovarskem geslu so poleg zapisa v poenostavljeni narečni obliki imena zapisana tudi v fonetični transkripciji in v knjižni obliki. Gesla vsebujejo tudi navedbe imen v arhivskih virih in morebitno poimenovalno motivacijo ali etimologijo imena, če sta poznani. Spletna aplikacija je s pomočjo programa *ArcGIS Online* prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://experience.arcgis.com/experience/ba486c0ef5ef42bdb2f28555f49fb8e4/>. Aplikacija vsebuje tudi možnost dodajanja ledinskih imen, v kolikor pride do ugotovitve, da kakšno ime manjka. S participativno zasnovo aplikacije je omogočeno izpolnjevanje potreb in želja uporabnikov ter zagotavljanje možnosti za izboljšave zemljevida in odpravljanje morebitnih pomanjkljivosti.

Znanstvena monografija je na voljo tako v fizični kot tudi digitalni obliki na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.3986/9789610508144>. Več o ostalih monografijah iz knjižne zbirke Georitem najdete na spletnem naslovu: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/publikacije/georitem>.

Marko Senčar Mrdaković

Miha Koderman, Mojca Poklar (urednika):

Geografsko raziskovanje slovenske Istre 2

Slovenska znanstvena zbirka za humanistiko 11

Koper 2024: Založba Univerze na Primorskem, 223 strani, 978-961-293-302-9 (tiskana različica), ISBN 978-961-293-300-5 (različica PDF), ISBN 978-961-293-301-2 (različica HTML)

Znanstvena monografija *Geografsko raziskovanje slovenske Istre 2* je nadaljevanje prvega dela istoiemenske knjige, s čimer vsebinsko dopolnjuje in nadgrajuje najnovejša spoznanja o geografskih značilnostih slovenske Istre. Ta je nedvomno eno najbolj dinamičnih območij Slovenije, kjer se prepletajo in si v zelo omejenem prostoru konkurirajo številne dejavnosti. Za območje je značilen tudi zgodovinsko unikatni razvoj zaradi pogostega spreminjanja državnih meja, prostor pa je nasploh izrazito »kontakten« in ima tudi velik strateški pomen, zaradi česar to pokrajino lahko označimo za zelo bogat raziskovalni laboratorij.

Monografija, ki sta jo uredila Miha Koderman in Mojca Poklar, s petimi vsebinskimi poglavji osvetljuje izbrane geografske vidike preučevane pokrajine ter odstira pomembne prostorske pojave in procese v njej. Prvo poglavje z naslovom Ranljivost slovenske obale glede na dvigajočo se gladino morja (Mojca Poklar, Valentina Brečko Grubar) obravnava nadvse aktualno problematiko, metoda ocenjevanja fizične ranljivosti obale pa je tudi inovativna in ima veliko aplikativno vrednost. Nadvse dinamičen vidik razvoja raziskuje tudi drugo poglavje z naslovom Novejši urbanizacijski procesi v občini Piran – primer naselij Lucija in Sveti Peter (Miha Koderman, Nataša Kolega). Naslednje, tretje poglavje, Pot zdravja in prijateljstva: antropološko-geografski pogledi na revitalizacijo poti po nekdanji trasi ozkotirne železnice Trst–Poreč (Alenka Janko Spreizer), v nasprotju od preostalih temelji na antropološkem pristopu. To je kvečjemu dobrodošlo in osvežujoče, saj v knjigi prevladujoč geografski pogled nadgradi in obogati. Četrto poglavje Spremembe rabe zemljišč v naseljih Dvori, Movraž in Rakitovec v zadnjih 200 letih (Valentina Brečko Grubar, Mojca Poklar, Borut Stojilković) se ukvarja z eno izmed najbolj priljubljenih geografskih tematik pri nas, zaznamuje pa jo tudi kombiniranje različnih metod in podatkovnih virov. Zadnje vsebinsko poglavje z naslovom Razvojne priložnosti izbranih naselij slovenske Istre: primer Podpeči, Rakitovca in Zazida (Valentina Brečko Grubar, Branka Razpet, Miha Koderman) pa se posveča zaledju pokrajine s slabšimi pogoji za življenje in negativnimi demografskimi trendi. Knjigo zaokroži sklepno poglavje, ki povzema ključne ugotovitve.

Ocenjujem, da monografija z več vidikov prispeva k razvoju geografske vede, tako v Sloveniji kot širše. Delo odlikuje pestrost uporabljenih metod in orodij, tako kvantitativnih kot kvalitativnih, in kombiniranje podatkovnih virov, tudi skozi daljše časovno obdobje. To omogoča razkritje in boljše razumevanje prostorskih procesov, ki pripomorejo k celostnemu raziskovanju in razumevanju pokrajine, kar utrjuje položaj in pomen geografije kot holistične vede.

Monografija prinaša nekatera pomembna znanstvena spoznanja ter odstira pretekle in sedanje prostorske dejavnike in silnice v slovenski Istri. Delo je nadvse aktualno, saj se navezuje na nekatere pereče

teme, kot so podnebna kriza in spremembe kulturne pokrajine, odlikuje ga tudi pogled v prihodnost, kar poraja nova raziskovalna vprašanja. Monografija obenem utrjuje položaj slovenske Istre kot ene od boljše preučeni slovenskih pokrajin, kar ji glede na specifičen zgodovinski razvoj, geografsko lego in zelo dinamičen prostorski razvoj navsezadnje tudi pritiče.

Monografijo poleg znanstvene vrednosti in aktualnosti odlikujejo tudi pregledno podajanje vsebine, terminološka ustreznost ter bogato slikovno in kartografsko gradivo. Menim, da ima knjiga široko ciljno publiko: poleg geografov (raziskovalcev, pedagogov, študentov, strokovnjakov) je potencialno zanimiva in uporabna tudi za prebivalce slovenske Istre, odločevalce in prostorske načrtovalce. Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://zalozba.upr.si/geografsko-raziskovanje-slovenske-istre-2/>.

Jernej Tiran

Tatjana Resnik Planinc, Mojca Ilc Klun:

Sodobni izzivi didaktike geografije

GeograFF 31

Ljubljana 2024: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani; Oddelek za geografijo, 261 strani, ISBN 978-961-297-302-5 (tiskana različica), ISBN 978-961-297-301-8 (različica PDF)

»Geografija je na razpotju« in »šolska geografija je na razpotju« sta vzklika, ki ju pogosto slišimo, ko pogovor nanese na dobo digitalizacije, vprašanj o zelenem prehodu in izzivov v globalnem svetu. Najnovejša slovenska znanstvena monografija s področja didaktike geografije naslavlja te teme ter podaja odgovore na pereča vprašanja o pomembnosti geografske stroke in njeni transformaciji v pedagoške namene. Vsebine, o katerih avtorici razpravljata, so izjemnega pomena ravno v tem času, saj od leta 2022 poteka kurikularna prenova ter s tem tudi pretresanje in posodabljanje učnih načrtov za geografijo v osnovnih in srednjih šolah.